

man siger, at Godseieren maa accordere med Fæsteren om det, og det, saa bethder det i det virkelige Liv, at Fæsteren er tvungen til at gjøre det, om han vil have Gaarden i Fæste. Nu kommer det Mærkelige, at en af Hovedgrundene, hvorfor man vilde tillade Godseieren at have en Gaard fæsteledig i 1 Aar og 14 Dage, var for at give ham Tid til at sætte Bygningerne istand. Atten Aar efter fritager man Godseieren for denne Forpligtelse, men lader den Ret, som var grundet i samme, blive bestaaende. Hvis det har været en fornøfflig Grund tidligere for at give Godseieren denne Ret til at lade Gaarden henstaae fæsteledig i 1 Aar og 14 Dage, bortfalder denne Grund nu, naar han paalægger Fæsteren at gjøre det, han selv skulde gjøre. Jeg mener altsaa, at disse Bestemmelser maae tages med ind under en Lov, som begynder at reformere Fæstevæsenet, da de i en senere Tid ere givne imod Landets daværende Repræsentations Raad, og ikke staae i Harmoni med Fæstelovgivningens Aand og ældre Bestemmelser. Man maa sørge for ogsaa at tage disse Bestemmelser bort, naar man overhovedet skal reformere.

Jeg har opholdt mig noget herved, fordi jeg mener, at det Hensyn, jeg her har gjort gjældende til hvad der er fremkommet og som er gaaet ud paa en Forvanskning af det oprindelige ældre Fæstevæsen, maa føre til, at man særlig maa lægge an paa ved denne Leilighed at faae gjort andre Forandringer ved Siden af de Bestemmelser, man ellers her efter Lovens Indhold kan komme til at vedtage.

Tscherning: Den ærede sidste Taler har givet en saa fuldstændig Udvikling af, hvad der foreligger i denne Lov, at jeg ikke skal have Meget at tilføie. Det har været og maa være i mange af de Herrer's Erindring, det har ofte været omtalt, at dengang vi, efterat Forfatningen var indført, kom alvorlig til at beskæftige os med Forandringer i Fæstelovgivningen eller i det Hele med Fæsteforholdet, laae der to forskjellige Veie for, den ene at ændre Fæstelovgivningen saaledes, at det blev klart for alle Vedkommende, at Fæsterne stode under Lovgivningens særlige Beskyttelse, og at

den saakaldte jordbrøtlige Eiendomsret var fun en ved Lov styret og anordnet. Ret til at styre og tage visse Indtægter af visse Eiendomme, og at dette endnu i højere Grad fra den Stund, da den bekjendte Lov af 1769 udkom om dette Forhold, var tilstede, og navnlig overfor alle Stiftellers og Fideicommissers Gods, som nærmede sig dertil. Det var min Overthynding, at man vilde komme til at bestaae en langvarig og forgjæves Kamp, om man umiddelbart gik til, hvad jeg albrig har indrømmet var nogen Expropriation, men en Udvikling af Fæstelovgivningen i dens endelige og sidste Consequents, den nemlig, at fyldestgjøre alle jordbrøtlige Fordringer med Hensyn til Arbejdspligt, Afgifter etc., dernæst at lade den Lov, som ved Lovgivningen var tildeelt Bondebefolkningen for deraf at erhverve sit daglige og tarvelige Udkomme, komme til Bondebefolkningen og derpaa lade Eiendomsforholdene i det hele Land blive eens. Det var den ene og fuldstændige Veie, men jeg for mit Vedkommende meente, at den anden, skøndt maastee langvarigere, dog var den sikkrere, den nemlig, at ramme i selve Fæstelovgivningen de væsentligste af de Brøst, som hængte sammen med den Uoverensstemmelse, der efterhaanden er indtraadt mellem den hele Udvikling og den Sikkerhed, som gennem Fæstelovgivningen blev givet den, som ved den skulde beskyttes. Man valgte dog dengang den anden Veie, man havde det Haab, at Erkjendelsen af, at det for begge Parter var det Nødtigste — for Jordbrøtten upaatvivelig det Fordeelagtigste — skulde have ført til en forstandig og billig Afsløsning, og man bragte det endog saa vidt, at der forskjellige Gange har foresligget en Lov her i Thinget, som — det er endnu min fuldeste Overbevisning — løste sin Opgave paa en meget hensigtsmæssig og billig Maade. Men naaget alle Bestræbelser, og naaget man var redehon til mange Afendringer i det, som efter vor Mening var det Rette og Billige, blev det dog ikke muligt at komme videre. Den ærede sidste Taler har omtalt, hvorledes det dengang syntes, som om man fra den modfatte Side vilde komme frem med et Forslag, der saa skulde blive endelig afgjørende, og hvorledes det smuldrede hen til Angenting imellem Hænderne paa os. Nu ere vi endelig vendte til-